

Самур

№ 2 (296) 2016-йисан 17-март

1992-йисан январдилай акъатзава

Цийиивилер
www.samurpress.net

Серенжем къабулна

Азербайжан Республикадин Президент Илгъам Алиева «2016-йис Азербайжан Республикада «Мультикультурализмдин йис» хъиз малумарунихъ авсия

ятда Тедбиррин План тестикъарунин гъакъиндай» серенжемдиз къул чIугуна. Серенжемдив къадайвал, Тедбиррин План тестикъарда. И план къилиз акъудунин крар Бакудин Мультикультурализмдин Меркезди алакълалу ийида.

Серенжемда къалурнавайвал, Азербайжан Республикадин Министррин Кабинетди Тедбиррин Планади фикирда къунвай крар къилиз акъудун паталди финансдин месэляяр ва маса месэляяр гъялда.

Чешне яз къалурна

Са шумуд югъ инлай вилик Къебеле районда «Мультикультурализмдин Азербайжандин модел: дуьньядин бегъем чешне» темадай конференция къиле фена. Республикадин миллетрин, мультикультурализмдин ва диндин месэлайрихъ галаз машгул тир гъукуматдин советникдин къуллугъди, Республикадин Агъсакъларин Советди, «Азербайжан» газетдин редакцияди ва Къебеле райондин крар къилиз акъудзавай идаради санал арадал гъайи и мярекатдал къейд авурвал, гзаф халкъарин векилар яшамиш жезвай Къебеле Азербайжандин мультикультурализмдин чешне я.

Инал райондин агъалийрин 78,9 процент азербайжанвияр, 17,1 процент лезгияр, 3,7 процент удинар ва амайбур маса халкъарин векилар тирди, абур санал стхаар хъиз яшамиш жезвайди, юкъван мектебра лезги ва удин чIаларал, гъакIни са бязи мектебра урус чIалал тарсар гузвайди къилди къейд авуна. Эхирда райондин чара-чара халкъарин фольклордин группайри концерт гана.

Цийи карханаяр

Шекида цийиз эцигнавай, «Суьнбуьл» тIвар ганвай фан заводди магъсул гъасил ийиз гатIунава. Иниз аваданлухар Чехиядай, Германиядай ва Италиядай гъанвайбур я. Карханада гъар юкъуз 24 тон фу чразва. Виликай къевезмай варцара и рекъем 30 тондив агакъарда. Райондин Юкъван Зейзид хуьруьн 78 гектардин чилерал алай девирдин кIалубрив къадай Агропарк тешкилнава. Цийи карханада 100 касдиз кIвалахдай чкаяр жеда.

Алай вахтунда «Мархал» ял ягъидай комплекса гъегъенш эцигунар къиле физва. Районда гъакIни туризм виликди тухун патал мягъкем база арадал гъизва.

«СУВАР» АНСАМБЛДИН 20 ЙИС!

Вичин суракъар вири дуьньядиз чкIанвай, чи меденият, ацукъун-къарагъун, адетар кIанивилелди теблигъзавай «Сувар» Лезги Манийринни Къуьлерин Ансамбль кье вири халкъдин рикI алай пешекар коллектив я. Ам 1996-йисуз Седакъет Керимовади Бакуда арадал гъана.

Лезги халкъдин маниярни къуьлер халкъдив агакъарун вичин вилик макъсад эцигай, 1997-йисуз Бакудин Жегъил Тамашачийрин Театрда вичин сад лагъай концерт гайи «Сувар» ансамблдихъ Тофик Мамедов, Гъуьсейн Муьслуьмов, Рамазан Загъиров, Алимурад Ярагъмедов, Фаина Рзаева хътин макъамчийр, Руслан Пирвердиев, Агъмед Къурбанов, Магъире Широнова, Дилбер Агъаева, Лейла Жанмирзеева хътин манияр авай. Гуьгъуьнлай ансамблдиз цийи къуватар экечIна. Решад Ибрагъимов, Роза Гъажимурадова, Жемиле Залова, Жавагъир Абдулова ва Эльвина Гъейдарова хътин маниячийрин, Заур Мусаев, Афгъан Жамалуддинов хътин макъамчийрин алакълунар себеб яз «Суварин» пешекарвал хкаж хъана, ам шегъредиз акъатна.

Ансамблдин репертуарда сифте йикъалай лезгийрин къадим манийрини къуьлер кьетIен чка къуна. ЦIудралди халкъдин манийрин цийикIа гегечIна, абур пешекарвилелди туьхкIуьрай ансамблдин алахълунар себеб яз кье «Шарвилидин мехъер», «Шарвилидин сусан тариф», «Кай дилбер», «Лезгид руш», «Пейкер баха», «Перизада», «Даллай»,

«Суна чан», «Загъадурзагъа», «Адахлу», «Магъи дилбер чан», «Суваллай яр», «Шагъсенем», «Дагълар», «Хъипи пешер авадариз», «Ширин-ширин», «Рушан рикIе мурад ава» хътин халкъдин манияр мецера гъатнава. С.Керимовади вичи тесниф авур вишдалай гзаф манидалди ансамблдин нуфуз хкажна. Адан «Лезгинкадал илига», «Зи хайи эл», «Шамилан дагъ», «Асса», «КцIар», «Къведа жал?», «Шагъ дагъдин цуьк», «КIани яр», «Баде», «Дидедин чIал», «Чан дидедин», «Яргунат», «Дагъви-яр», «Мехъер», «Зи халкъдикай мани», «Гум, гум», «Ватандин чил» хътин манияр иллаки сейли я. Гила лезги мехъерар, шад межлисар, мярекатар абур галачиз къиле физвач.

2004-йисуз С.Керимовади сифте яз Бакуда «Сувар» тIвар алаз къуьлерин мектеб кардик кутуна ва хореограф Зейнал Жигерханова хъ галаз санал вишералди жегъилар, аялар анив агудна, абурукай къуьлерунин коллектив туькIуьрна. Гъа чIавалай «Сувар» манийринни къуьлерин ансамбль хъиз халкъдин рикI алай коллективдиз элкъвена. 2006-йисуз Азербайжандин Гъукуматдин Операдинни Балетдин Театрда къиле фейи, ансамблдин 10 йисан юбилейдиз талуькарай концертда 50-дав агакъна маниячийрини къуьлдайбур чпин алакълунар къалурна. Алай вахтунда «Сувар» Бакудин зурба къуьлерин мектебдиз элкъвена. РикI ахъайдай кар ам я хъи, «Сувар» ансамблди лезгийрин дегъ чIаварин къуьлерин бинедаллаз

цийибур туькIуьрзава, халкъдин манийрихъ цийи дад кутазва.

Ансамблди Москвадин Кремлдин чIехи имаратда, Миллетрин КIвале, Санкт-Петербург, Ярославль ва маса шегъерра концерттар гана. Туьркиядин TRT каналдин теклифдалди 2009-йисуз и уьлкведа хъайи коллективдикай гъа каналди са сятдин фильм чIугуна къалурна. 2011-йисуз ансамблди Анкара шегъерда къиле фейи Анадоу фольклордин фестивалда иштиракна, 100 агъзур кас кIват хъанвай чIехи майдандиз Къафкъаздин руьгъ гъана.

Ансамблди 20 йисан къене чIехи агалкъунар къазанмишна. Ам са шумуд фестивалдин лауреат я. Манийрин 5 альбом ва «Зи хайи эл» тIвар алаз Азербайжандин лезгийрикай ихтилатзавай кье фильм арадал гъанва. Гъарма сад кье сятдинди тир и фильма лезгийрин ацукъун-къарагъуникай, халкъдин адетрикай, медениятдикай ва макъамрикай ихтилатзава. Ансамблдиз «Халкъдин коллектив» тIвар ганва.

Кье адахъ вичин манийрин, къуьлерин ва хордин мектебар ава. Ансамблдихъ чпихъ алакълунар авай жегъилар винел акъуддай алакълунар ава. Гъавилъ ам вишералди жегъилрин рикI алай хизандиз элкъвена. Гзафбур паталди «Сувар» мектеб я: дуствилин, мердвилин, ватанпересвили мектеб.

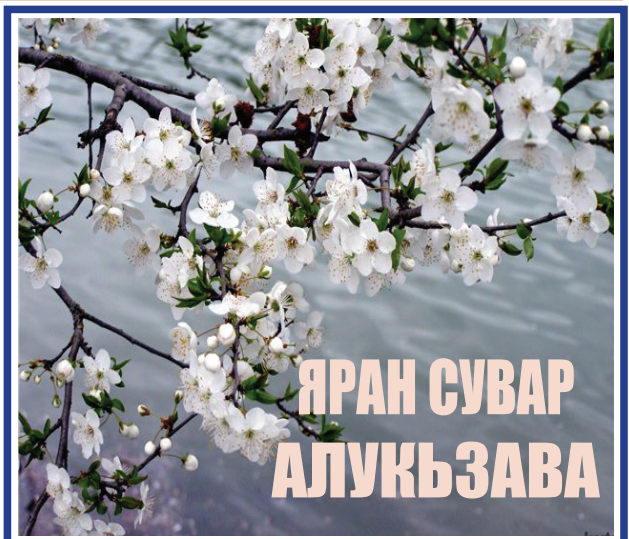
Ваз 20 йисан юбилей мубаракрай, «Сувар»!

«САМУР»

Чакай кхъенай...

Вичин адетар, ацукъун-къарагъун хуьзвай зегъметчи лезги гъасятда рикIиз хуш жеда. Ада муьгъмандиз лугъуз тежедай къван гъуьрметар ийида. Муьгъман лезги паталди виридалайни азиз инсан я. Гъавилъ лезгиди муьгъмандиз вичин салан няметрикай пай, рамагдай балкIан гуда. Ада хванахвадихъ галаз кIевелай дуствал ийида ва и дуствални вичин азадал хъиз гъамиша вине къада.

И.И.Пантюхов,
1901-йисуз Тифлисада чап хъайи «Лезгины»
кIабдай.

ЯРАН СУВАР
АЛУКЪЗАВА

Xəbərlər

www.samurpress.net

Rayonlara zəng etmək
pulsuz oldu

Artıq
ölkəmiz-
in rayon və
kəndlərində
yaşayanlar
Bakıdakı qo-
hum-əqrə-
baları ilə
uzun-uzadı
hər hansı bir

limit olmadan telefonla danışa bilər. Bu, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyi tərəfindən təqdim edilən yeni xidmətlərdən biridir. Xidmətin yaradılmasında məqsəd respublikanın bütün bölgələrində yaşayan hər bir vətəndaşın rahatlığını təmin etməkdir.

Nazirlikdən bildirilib ki, "585 - Daşınan şəhər telefon nömrəsi" xidməti bir çox üstünlüklərə malikdir. Belə ki, "585 - Daşınan şəhər telefon xidməti" çərçivəsində Bakı şəhər şəbəkəsi statusuna malik sabit telefon nömrələri artıq bölgələrdə də "585" indeksi ilə eyni statusla işləyir. Yəni "585" prefiksli nömrəsi olan rayon abunəçiləri (Naxçıvan Muxtar Respublikası istisna olmaqla) şəhərlərarası, şəbəkədaxili və simsiz telefon şəbəkəsi (CDMA) ilə limitsiz danışmalar apara bilər.

Belə nömrələrdən istifadə edən abunəçilər adi qaydada internet şəbəkəsinə də qoşularaq internet və televiziya (IPTV və ya WebTV) xidmətlərindən yararlanmaqla bilər.

İran kartofları
geri qaytarılır

Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi yanında Dövlət Fitosanitar Nəzarəti Xidməti İrandan Azərbaycana daxil olan 48 ton kartofu geri qaytarıb.

Nazirliyin mətbuat xidmətindən verilən məlumata görə, fevralın 16-da qonşu ölkədən hər birində 24 ton olmaqla, ümumilikdə cəmi 48 ton ərzaqlıq kartof məhsulu daşıyan iki yük avtomobilindən götürülmüş nümunələr Nazirliyin yanında Dövlət Fitosanitar Nəzarəti Xidmətinin Respublika Karantin Ekspertiza Mərkəzinin laboratoriyasında karantin ekspertizasına təqdim edilib. Ekspertiza zamanı hər iki yüklə karantin tətbiq edilən zərərli orqanizm - kartof güvəsi və gövdə nematodu aşkar edilib.

Aşkar edilən gövdə nematodunun zərərsizləşdirilməsi mümkün olmadığı üçün, 48 ton kartof məhsulunun ixracatçı ölkəyə geri qaytarılması üçün ilkin sənədlər Dövlət Gömrük Komitəsinə təqdim edilib. Məhsulun geri qaytarılmasında əsas məqsəd, bu növlərin respublikamızın ərazisinə daxil olmasının və yayılmasının qarşısının alınmasıdır.

KUSAR - СТОЛИЦА ФОЛЬКЛОРА

11 марта в Баку, в актовом зале Музейного центра состоялась презентация по случаю избрания города Кусары «Столицей фольклора Азербайджана». Перед началом мероприятия студенты Бакинской хореографической академии исполнили национальный танец.

Министр Культуры и Туризма Азербайджана Абульфас Гараев поприветствовал генерального директора ИСЕСКО Абдельазиза аль-Тувейджри и сопровождавших его лиц, находящихся с визитом в нашей стране для участия в IV Глобальном Бакинском форуме.

Выступая на церемонии, А.Гараев отметил, что с целью восстановления, сохранения, развития и пропаганды нематериального культурного наследия Азербайджана, город Кусары выбран «Столицей фольклора Азербайджана» на 2016 год. Министр отметил, что за минувшие годы в нашей стране 17 городов были столицами фольклора.

«В 2009 году Баку был объявлен «Столицей исламской культуры». Азербайджан стал мостом между Азией и Европой, центром межкультурного

диалога, толерантности и взаимного уважения. У нас всегда уделялось внимание развитию культуры национальных меньшинств», - сказал министр. Он напомнил, что Распоряжением Президента Азербайджана Ильхама Алиева 2016 год объявлен в Азербайджане «Годом мультикультурализма».

«Мы считаем Азербайджан страной богатой культуры», - отметил генеральный директор ИСЕСКО Абдельазиз аль-Тувейджри в своем выступлении, выразив благодарность Президенту Ильхаму Алиеву и послу доброй воли ЮНЕСКО и ИСЕСКО Мехрибан Алиевой за активное сотрудничество. Он сообщил, что в 2018 году «Столицей исламской культуры» объявлен город Нахчыван. Это единственная страна, в которой два города стали столицами исламской культуры, отметил он.

«Кусарцам есть, что показать — у нас богатый фольклор, музыка, танцы, кухня, множество ансамблей и других творческих коллективов», - отметил заместитель главы исполнительной власти Кусарского района Эльман Мустафаев.

Он добавил, что в течение года в Кусарском районе запланировано проведение научно-практических конференций, «круглых столов», концертных программ, конкурсов, фестивалей, выставок и других мероприятий.

LƏZGİ KƏNDİ SUMAĞALLI

Sumağallı İsmayıl rayonunun qədim ləzgi kəndlərindən biridir. Onun tarixi erkən tunc dövrünə, yəni bizim eradan əvvəl IV minilliyin ortalarına gedib çıxır. Bunu təsdiqləyən faktlar və eksponatlar Sumağallı kənd tam orta məktəbində fəaliyyət göstərən tarix-diyarşünaslıq muzeyində saxlanılır. Muzeyə baxmağa gələn Azərbaycan MEA-nın Arxeologiya İnstitutunun əməkdaşları kəndimizin tarixinin yuxarıda söylədiyim kimi olduğunu təsdiqləmişlər. Kəndimizin adı isə qədim ləzgi tayfası "Sumuğlar" sözündən götürülmüşdür.

Təbiət kəndimizdən heç nə əsirgəməmişdir. Onun əlverişli coğrafi mövqeyi, yaşıl meşələri, çağlayan bulaqları, uca dağları, yaz və payız aylarında çoxub-daşan Göyçay çayı, təmiz havası, ən başlıcası isə saf, təmiz qəlbli insanları var. Qədim ləzgi kəndi kimi Sumağallı özünəməxsus adət-ənənələri, zəngin mətbəxi ilə seçilir. Bizdə ağsaqqal sözünə hörmət, iş və söz birliyi, böyük-küçük yerini bilmək həmişə olub və olacaqdır.

Son bir neçə ildə Sumağallı kəndində böyük dövlət layihələri həyata keçirilmişdir. 2013-cü ildə kəndin yaxınlığında, Göyçay çayı üzərində tikilmiş su elektrik stansiyasının açılışını Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev şəxsən özü etmişdir. İkinci stansiyanın açılışı isə bu il gözlənilir. 2014-cü il noyabrın 17-də Sumağallıda 40 yerlik müasir tipli uşaq bağçasının açılışı olmuşdur. Kənd sürətli internet xidməti ilə təmin olunmuşdur.

2014-cü ildə biz Azərbaycan Respublikası Kənd İnvestisiya Layihəsi ilə əməkdaşlığa başladırıq. Dünya bankı ilə Azərbaycan hökumətinin birgə həyata keçirdiyi bu layihə kəndlərin sosial-iqtisadi inkişafı, infrastruktur layihələrin reallaşdırılması, kənd əhalisinin rifahının yaxşılaşdırılması üçün nəzərdə tutulmuşdur. Layihənin kənddə cəlb edilməsi üçün birinci şərt kənd camaatının birliyi — icma səfərbərliyini nümayiş etdirməkdir. Biz bunu bacardıq. 2014-cü il aprel ayının 15-də icma səfərbərliyi — yəni kəndin yetkinlik yaşına çatmış əhalisinin 15 dəqiqə ərzində kəndin mərkəzinə toplaşması layihənin səfərbərlik üzrə təlimçilərinin təəccübləndirsə də, bizi təəccübləndirmədi. Kənd camaatının yekdilliyi, birliyi bir daha təsdiqləndi. Layihənin kəndə

gətirilməsində kənd bələdiyyəsinin sədri Ata Rəsulovun xidmətinə xüsusi qeyd etmək lazımdır. Səfərbərlik zamanı icmanın qrup üzvləri — kəndin liderləri seçildi. Seçki camaatın gizli səsverməsi ilə həyata keçirildi. Ata Rəsulov, İlkin Salahov, Teymur Mirzəyev, Luiza Tahirova, Oqtay Aslanov, Sənubər Babayeva, Sərvər Musayev, Vidadi Xəlilov və bu sətirlərin müəllifi icma üzvləri seçildilər. Sonra kəndin problemləri araşdırıldı, onlardan 5 mühümü ortaya çıxarıldı. Camaatın səsverməsi ilə kəndarası yolların təmiri problemi ön sıraya çıxarıldı. Səfərbərlikdən sonra seçilmiş liderlərlə layihənin həyata keçirilməsi üzrə təlimlərə başlandı. İyun ayında yol layihəsi həyata keçirildi. Ümumi uzunluğu 6650 metr, eni 3 metr olan kəndarası yollara qum, çınqıl döşəndi, 7 yerdə su keçidi quraşdırıldı. Layihənin həyata keçirilməsi üçün icma da öz töhfəsini verdi: layihənin dəyərinin iki faizi qədər pul töhfəsi və səkkiz faiz əmək töhfəsi.

2015-ci ilin fevral ayında təcrübə mübadiləsi məqsədi ilə İsmayıl və Qəbələ rayonlarının icmaları kəndimizdə seminara toplaşdılar. Sentyabr ayında isə Azərbaycan Kənd İnvestisiya Layihəsinin 7-ci forumu keçirildi. Bizim icmamız da qabaqcıl icma kimi foruma dəvət olundu. Forumun iş planı çərçivəsində sentyabrın 27-də cənub zonasının icmaları Sumağallıda "İcma işində qadın iştirakı" mövzusunda seminar keçirdilər. Müzakirə olunan mövzu ilə bağlı icmamız özünün nümunəvi işini ortaya qoydu. Seminarın sonunda icmamız nümunəvi icma kimi Az.KİL-in xatirə hədiyyəsi ilə mükafatlandırıldı.

2016-cı il yanvarın 26-da icmamız Az.KİL-in növbəti konfransına dəvət aldı. Konfransın işində bu sətirlərin müəllifi "Layihənin icrası zamanı daxili və xarici resursların əhəmiyyəti" mövzusunda

təqdimat verdi.

Sumağallı kəndində dövlətin və digər təşkilatların həyata keçirdikləri layihələr kənddə həyat səviyyəsinin yüksəlməsinə təkan vermişdir. Kənddə işgüzar və ziyalı bir mühit formalaşır. Bu mühiti yaradan və qoruyan insanlar bizim ən qiymətli sərvətimizdir.

Arzu MIRZƏYEVA,
İsmayıl rayonu Sumağallı
kənd tam orta məktəbin müəllimi,
Sumağallı icmasının üzvü

(Эвел газетдин 2016-йисан 28-январдин тилитда)

Попован кышун

Дагъустандай Григорий Попов кыле аваз большевикрин кышун кыезва лагайла, Гажи Шейдади душмандин кыастар чирун патал са шумуд кас Дербент галайнихь ракъурна. Абуру хабар гайивал, Дербентдай Къубадиз гзаф члехи кышун рекъе тун патал гъазурвилер акъазвай. Архивдин материалрай чир жезвайвал, и кышун Кеферпатан Къафкъаздай Дербентдиз гъанвай эшелоникай туькълурнавай. Эшелондин члехиди Виктор Нанейшвили тир. Ада чкадин агъалийри кукъларнавай эрмени клеретлриз куьмек гун ва Къубадиз гъужум авун паталди Григорий Попов кыле аваз члехи кышун туькълурнай. Га и члавуз Шаумянани Бакудай Къубадиз 4 эшелон ракъурнавай. Нанейшвилиди туькълурнавай кышун Амазаспаз куьмек гун патал жезмай кыван фад Къубадиз гъахъна кланзавай. (Килиг: Азербайжан Республикадин Гъукуматдин Сияси Партийрин ва Ичтимагъ Гьерекаатрин Архив. Ф.1.Оп.405.Д.107.Л.8.).

Гажи Шейдади и кышун жезмай кыван лангарун кыарардиз кыучуна. Гъавилай ада Къулан вацлунни Худатин кыула чка-чкадал постар туькълурна. И постари кыезвай эшелондиз гуьлле гана кланзавай. Худатиз агакыз тлмил амаз поезддивай станциядал акъвазиз тежедайвал аскерриз лап клевиз басрух гун фикирда кыунвай. Им текдиз кыилдиз акъудиз жедай кар тушир. Гъавилай Муьгъубали эфендин тлалабуналди Бекер Мегъералиеван, Зеки Расулован, мегъарамдхуьруьнви Абдурагъим эфендин, кыурагъви Штул Магъмудан клеретлрини Гажи Шейдадиз куьмек гузвай. Худатин станциядин патарив лезгийри эшелондиз акл гуьлле гана хы, большевикар поезд хуьн тавуна Хачмаз галайнихь фена. Ингъе инани абуруз аман ганач. Шихлар хуьруьн беглерин – Гъасан бегдин, Ибрагъим бегдин, Мурсал бегдин ва Мамедшагъ Шихларскидин клеретлри большевикриз басрух гана. Гъавилай эшелон Дивичи галайнихь физ мажбур хъана. Гуьгъуьнлай Мир Жафер Багъирова кьейд авурвал, «эшелон Дивичидиз гзаф четинвилелди атана акъатнай». (Килиг: Винидихь кыалурнавай чешме.).

Га са вахтунда Попован кышундик акатзавай 1000 атлу гуьлуьн кьерехдай тлуз Худатиз кыезвай. Худатай абур Хачмазиз, анайни яхдин кышундихь галаз санал Къубадиз фена кланзавай. Балкланраллаз кыезвайбурукай виридалайни фад Штул Магъмуда хабар кыуна. Урусикайни эрменийрикай туькълурнавай клеретл Худатиз ахъайна кланзавабир. Гъавилай Магъмуда Бекер, Расул ва Гажи Шейда клавчлел кларатгарна. Абуру санал ихътин план туькълурнай: Душмандин рехъ атлун патал Гажи Шейдади абурун вилик пад кыуна кланзавай. Абдурагъим эфендиди ва Зеки Расулова тамухъай, Бекеран клеретлди кыулухъай басрух гун кыарардиз кыачунвай.

Гуьлуьн кьерехда ял ягъизвай атлуяр югъ ахъа тахъанмаз чпел вегъей лезгийр акурла чаш амуькна. Яракъар кыуна балкланрал акъахдалди абурукай цлудралди аскерар телеф хъана. Чеб цларце тунвайди гъавурда акъурла атлуьриз вилик физ клан хъана, амма виликай Гажи Шейдадин клеретлди гуьлле гайила, балкланри кухунна ва абур кыулухъ элкъвена. И гылера кыулухъай Бекеран клеретлди гуьлле гана. Там галайнихь физ клан хъайила, анай акъатай кклалри са шумуд кас ярхарна. Атлуьриз балкланрилай хкадарна сенгерар туькълурнуилай гъейри маса рехъ амуькна. Ингъе лезгийрин гуьллейри абуруз аман гузвачир. Кыве юкълуз гуьлуьн кьерехда кыиле фейи ягъ-ягъуна Попован кышундай 400 кас гъелек хъана. Дяве давамарун гзаф четин тир, вучиз лагайтла урусарни эрменияр

капун юкълал алайди хъыз ачухдаллай. Я абуруз чуьнуьх жедай чка авачир, яни абурувай герек тирвал дурум гуз жезвачир.

Душман клеве гъатнавайди кыатлай Гажи Шейдади урусризни эрменийриз муьтлуьгъ хъун теклифна. Ингъе абур муьтлуьгъ хъанач. Пакад юкълуз лезгийрин клеретлри пуд патахъай гуьжлу басрух гуз акурла, дашнакри лацу тларатл хкажна. И члавуз душманди 600-дав агакъна аскерар квадарнавай. Лезгийри абурун яракъарни балкланар кыахчуна, сагъ амайбур Дербент галайнихь рекъе туна. И вакъиадикай хабар кыур большевикри Къубадин агъалийриз дуван кыун паталди цлийи кыуватар клватлна. Априлдин эхирра абуру уезддиз цлийи кыилелай басрух гана

Априлдин вакъиаяр

1918-йисан априлдин эхирра Къубадин гъалар генани пара акахъна. 26-априлдиз Яру Къушунди Дербентдай Къубадиз са полк ракъурна. 30-априлдиз Бакудай большевикрин кышунара атана. (Килиг: Азербайжан Республикадин Гъукуматдин Сияси Партийрин ва Ичтимагъ Гьерекаатрин Архив. Ф.1.Оп.405.Д.107.Л.9.). Идалай гъейри большевикри Дербентдинни Къизилбурундин арада авай ракъун рехъ хуьн паталди тупаривди ва пулеметривди яракъламаш хъанвай кылди броне-поезд чара авунвай. Майдин эвлер Абрам Огъанеснан, Серго Мартикяннан, Абрам Енунцан, Кочаряннан, Сергей Михтаряннан кышунара, Г.Стурадин ва Н.Апанченкодин клеретлрини Къуба уезддиз атана. Гила Къуба, Худат-Кцлар ва Хачмаз хътин пуд фронтда дяве кыле физвай. Къубадин фронтда эрмениринни большевикрин хура Гъатем агъа

фил басрух гайиди акур командирди полк жезмай кыван фад вацлалай алудун кыарардиз кыачуна. Ингъе адаз вацлун и пата вуч аватла хабар авачир.

Вацлун и пата

Вацлун и пата Гажи Шейдади сад-садалай мягъкем кыве пост туькълурнавай. Эрменийризни большевикриз сад лагай постунилай элячлиз клан хъайила лезгийри абуруз цлай гана. Урусивай кыакъуднавай кыве пулеметди цлудралди аскерар тергна. Командирди гъасятда полк кыулухъ члугун патал эмир гана. И члавуз кывалахъай Штул Магъмудан клеретлди абурал вегъена. Гуьл галайнихь физ клан хъайила, аскерар Бекеран яракълуйрин гуьллейриз туьш хъана. Большевикри кланзни-такланз дяведик кыл кутуна. Гъакъикъатда ам абуруз серфе тушир, вучиз лагайтла са патахъайни далда авачиз ачухдал женг члугун артухан кыуватар квадарун лагай члал тир. Гъаклни хъана. Кывед-пуд сятдин ягъ-ягъунара 100-далай гзаф аскерар квадарай большевикри эхирни тупар кардик кутуна. Кыве тупунай ара датлана гайи картечдин цлу са кыадар лезгийр телефайла, Гажи Шейдади тактика дегишарун кыарардиз кыачуна. Ада виридалайни виклеь цлувад касдиз эверна, йифиз тупар арадай акъудун тлалабна.

Цувад лезгиди мичли тамай тлуз душман галайнихь гьерекатна. Югъ ахъа тахъанмаз абуруз са туп алай чка жагъана. Туп падун патал герек тир затлар гъазурайдалай кыулухъ лезгийри ван акъуд тавуна ам хуьзвай аскеррал вегъена. Ина кыад-кыани цлуд аскер кыаравулда акъвазнавай. Гъафил гъужумдикай чеб квадарай аскеррин кыл-кыилел хкведалди лезгийри абур гапурдай акъудна туп падна. Ван-цел клвачел кыарагъай полкуниз цлай гайи Штул Магъмудан клеретлди сагъ амай цлуд лезгидиз тамуз катдай мумкинвал гана.

Са герендилай большевикри кывед лагай туп кардик кутуна, акатайвал тамуз гуьлле гана. Югъ ахъа хъайила абуруз чпи гзаф аскерар квадарнавайди акуна. Абуру геждал вегъин тавуна Дербентдиз хабар ракъурна ва куьмек тлалабна. Куьмек кыведалди дурум гун патал командирди вичин ротаяр чка-чкадал лезгийривай гъафилдай басрух гуз тежедайвал акъвазарна. Ахла полк хуьнуьхиз талуьк тир вири такъатрикай менфят кыачуна кыве цлар туькълурна. Сад лагай цлар гъужумзавайбурун вилик пад кыун, кывед лагай цлар басрух гузвайбур кыляй-кылди терг авун паталди тир.

Гуьгъуьнлай малум хъайивал, командирдиз а члавуз члехи кышундин кыиле аваз Хачмазиз атай Серго Мартыкянавайни куьмек клан хъанай. Мартыкянав и хабар ада Николаевка хуьр кыадайла агъакънай. Ам и хуьр кыуна Амазаспаз куьмек гун патал Къубадиз фена кланзавай. (Килиг: «Бакинский рабочий» газет, 1918-йисан 15-май.). Ингъе адан ният кыилиз акъатнач. 30-априлдиз Гъатем агъа Чкаларвидин, Муьгъубали эфенди Кузунвидин ва Алибег Зизикскидин клеретлри Дагъустандай атай лезги клеретлрин куьмекдалди чувудрин посёлкадал кыван авай вири чилер дашнакрикайни большевикрикай михъна. Са югъ алаатайла, 1-майдиз дашнак Амазаспан 3 агъзур эрменидикай туькълурнавай кышун Къубадиз гъахъна. Га идалди шегъерда большевикрин ва эрмени аскеррин кыадар 7 агъзурдав агакъна. Идалай гъейри большевикрин 3 агъзур кышунди Мирземет хуьруьн патав гвай дуьзенлухни кыунвай. Га и кар себеб яз Гажи Шейдадывай Къубадай куьмек кыачуз хъанач ва гила ада ягъ-ягъунара давамарун патал кылди кыарар кыабулна кланзавай.

Муьзеффер МЕЛИКМАМЕДОВ
(Гуьгъ ама)

Цийивилер

www.samurpress.net

Хуьрериз кыайгъу

Х а ч м а з
р а й о н д а
х у ь р е р и н
а г ь а л и я р
п а т а л д и к а р а л а й
к в а л а х а р к ы л и з
а к ь у д з а в а. Э х и
р и м ж и с а й и с а н
к ь е н е 23 х у ь р у з
г а з а к ь у д н а в а.

Исятда мад кыве хуьруьз газ акъудзава. 6 хуьре цлийи электрондин АТС-ар кардик кутунва. Агъалияр цивди хъсандиз таъминарун паталди 4 цин гъамбархана эцигнава. 7 хуьре артезиандин кыуяр эгъуьннава.

Хуьрерин рекъерни гуьнгъуна хузава. 6 хуьр галкълурзавай Къусарчай-Пиркълууба-Ени Гъеят рехъ ачухарнава. Адан яргъивал 10 километр я. Исятда маса хуьрерин рекъерни гуьнгъуна хузава.

Гила Муьзефферуба, Гъасанкеле, Ергуьж, Муьшкыур, Сейидли хуьрерин агъалийри интернетдикайни менфят кыучузава.

Къахдин эцигунар

Къах район к ь ь е р д а в а й а б а д ж е з в а. Шегъердин са шумуд куьче кыир цана гуьнгъуна хтунва. Ина 200 чкадин ва 100 чкадин аялрин бахчаар эцигна кардик кутунва. Са бязи куьчейра клвалерин акунар дегишарнава.

Жалайир хуьре медпункт эцигнава. Туражлы ва Агъчай хуьрера бахчайрин эцигунар давамзава. Агъязы ва Деймедагълы хуьрерин рекъер гуьнгъуна хтунва. 8 хуьр хъвадай цив таъминарун паталди 23 километрдин яргъивиле гунгара туькълурнава. 12 хуьре артезиандин кыуяр эгъуьннава. Исятда района абадвилин крар давам жезва

Мисклнра ктабханаяр

Бакудин са бязи мисклнра ктабханаяр арадал гъиз гатлуннава. Азербайжандин Диндин Къватлалрихъ Галаз Къвалах Тухузвай Гъукуматдин Комитетдай хабар гайивал, гележегда и проект са Бакудин ваь, гъаклни республикадин вири мисклнра кыилиз акъудда. Сифте яз виридалайни хъсан ктабхана Исмаиллы шегъердин Жуьмя мисклинда арадал гъанва.

Президентдин патав гвай Чирвилерин Фондунин проект хъыз кардик кутунвай ктабханаяр исятда Бакудин Эждербег мисклинда, Ичеришегъердин Жуьмя мисклинда, гъаклни Къарадагъ райондин «Муьшфикъ» мисклнрани туькълурзава.

Мисклнра ктабханаяр гъамиша хайиди я. Цийи ктабханайра тек са диндин ктабар ваь, гъаклни тлеби илимриз талуьк ктабар клватлзава. Ктабханайра дуьньядин чара-чара халкъарин эдебиятдиз талуьк ктабрини члехи чка кыада.

LƏZGİLƏR HAQQINDA

Türkiyənin "Dağıstan dostluk dergisi"nin orqanı olan "Dağıstan" jurnalının ötən il nəşr olunmuş 3-4-cü saylarında çoxdan bu ölkədə yaşayan qızılı Abdulla Qubalının türk dilində "Ləzgilər" adlı məqaləsi oxuculara çatdırılmışdır. Müəllif öz məqaləsində Sədaqət Kərimovanın və Müzəffər Məlikməmmədovun "Samur" qəzeti-

nin 30 sentyabr və 29 oktyabr 2013-cü il tarixli saylarında dərc olunmuş "Ləzgilər" tarixi öçərindəki faktlardan istifadə etmişdir.

Məqalədə alban hərfləri ilə yazılmış qədim ləzgi kitablarından, tarixdə mövcud olmuş ləzgi dövrlərindən, xalqımızın əsrlər boyu müxtəlif işğalçılara qarşı apardığı mübarizədən, XVIII əsrin görkəmli ləzgi sərkərdəsi Hacı Davudun qəhrəmanlıqlarından geniş söhbət açılır.

"Sədaqət Kərimova" adlı məqalədə tanınmış qələm sahibi, "Samur" qəzetinin baş redaktoru Sədaqət Kərimovanın yaradıcılığına geniş yer ayrılmışdır. Burada onun həyat və fəaliyyəti ilə bağlı maraqlı faktlar, ləzgi, azərbaycan və rus dillərində işıq üzü görmüş kitabları haqqında ətraflı məlumat verilmişdir.

Jurnalın yazdığına görə, Abdulla Qubalı Sədaqət Kərimovanın "Hal" romanını, "Qürub" və "Bir yaz gecəsi" povestlərini, həmçinin "Ləzgiyyə" pyesini türk dilinə tərcümə edərək çapa hazırlamışdır. Kitab yaxın vaxtlarda işıq üzü görəcək.

"SAMUR"

ÖMRÜN MÜDRİKLİK ÇAĞINDA

Bu günlərdə ömrünün müdrilik çağını yaşayan tanınmış ziyalı, AMEA Fəlsəfə və Hüquq İnstitutunun aparıcı elmi işçisi, siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru, Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin üzvü Məmmədəğa Sərdarovun anadan olmasının 75 illik yubileyi geniş qeyd olunmuşdur. 55 il əmək cəhəsinin önçülü olmuş, müxtəlif məsul vəzifələrdə çalışmış M.Sərdarov həm də elmi fəaliyyəti ilə seçilir. O, iki monoqrafiyanın, bir kitabçanın və 60-a yaxın elmi məqalənin müəllifidir.

İlk məqaləsi 1966-cı ildə "Molodyoj Azərbaycana" qəzetində dərc olunmuş Məmmədəğa Sərdarovun ədəbi-publisist yaradıcılığı da diqqət cəkir. O, Azərbaycan və rus dillərində yazdığı məqalələri ilə respublika mətbuatında tez-tez çıxış edir. 160-dan çox məqalə, öçerk və felyeton müəllifidir. İndiyədək onun bir neçə kitabı işıq üzü görüb. "Öz yolum - düz yolum" adlı məqalə, müsahibə və xatirələrdən ibarət ilk kitabı 2001-ci ildə çap olunub. Bundan sonra müəllif "Məhəbbət rəm-

zi" və "Həsərtli günlər" adlı şeirlər kitablarını, "Öz yolunu tapan insan" kitabını, həmçinin özünün həyat və yaradıcılığına həsr olunmuş "Doğmalarım, əzizlərim" kitabını oxuculara çatdırmışdır.

Yubiley ərəfəsində M.Sərdarovun "Müdrilik dövrünü yaşayan insan" kitabı çapdan çıxmışdır. Kitab müəllifin həyat və yaradıcılığına dair materiallar, iş yoldaşlarının, dostlarının onun haqqında fikirləri, ömrünün müxtəlif anlarını əks etdirən foto-şəkillər və başqa materiallar daxil edilmişdir. ADPU-nun mətbəəsi tərəfindən nəfis tərtibatla çap olunmuş bu kitab M.Sərdarovun həyat və yaradıcılığı ilə tanışlıq baxışından maraqlıdır.

Prinsipial, məsuliyyətli, zəhmətkeş ziyalı kimi tanınan Məmmədəğa müəllimin əməyi dövlət tərəfindən layiqincə qiymətləndirilmişdir. O, Azərbaycan SSR Ali Soveti Rəyasət Heyətinin, Azərbaycan SSR Xalq Nəzarəti Komitəsinin, həmçinin komsomol orqanlarının fəxri fərmanlarına, Respublika Küt-

ləvi İnformasiya Vasitələri İşçiləri Həmkarlar İttifaqının "Qızıl qələm" mükafatına layiq görülmüşdür.

Şərəfli əmək yolu keçən, ömrünün müdrilik çağını yaşayan, nəcib ziyalı, sədaqətli dost, gözəl ailə başçısı olan Məmmədəğa müəllimə cansağlığı və həyatda yeni uğurlar arzulayırıq.

"SAMUR"

AZƏRBAYCAN XALQLARININ DİLLƏRİNDƏ

Fevralın 9-da M.F.Axundov adına Azərbaycan Milli Kitabxanasında "Multikulturalizm Azərbaycanın həyat tərzidir" adlı kitab sərgisinin təntənəli açılışı olmuşdur. Kitabxananın direktoru, professor Kərim Tahirov, Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin sektor müdiri Aslan Cəfərov,

Bakı Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzinin analitik şöbəsinin müdiri Nəriman Qasımlı çıxış edərək sərginin əhəmiyyətindən danışmışlar.

Sərgidə respublikamızın azsaylı xalqlarının dillərində, o cümlədən ləzgi dilində nəşr olunan kitablar nümayiş

etdirilir. Onların arasında "Samur" qəzetinin əməkdaşları, tanınmış yazıçı-jurnalistlər Sədaqət Kərimovanın və Müzəffər Məlikməmmədovun son illər ləzgi dilində işıq üzü görmüş kitabları da vardır.

Sərginin açılışında iştirak edən S.Kərimova jurnalistlərə və qonaqlara tədbirin əhəmiyyətindən, Azərbaycanda milli dillərdə kitab nəşrinin həmin xalqların mədəniyyətlərinin inkişaf etdirilməsində rolundan danışmışdır.

BAHAR BAYRAMINA HƏSR OLUNUB

"Azərbaycan - elmi iş" beynəlxalq elmi-nəzəri jurnalının ötən il işıq üzü görmüş 38-ci sayı xüsusi buraxılış kimi ləzgilərin qədim və ən gür bayramı sayılan Yaran suvar (Bahar bayramına) və bu bayramla bağlı zəngin folklor materialları toplamış, 2009-cu ildə vaxtsız dünyasını dəyişmiş şairə Əfruz Rəhimovanın yaradıcılığına həsr olunmuşdur. Şairə hələ 2006-

ci ildə topladığı materiallar əsasında qələmə aldığı "Yaran suvar" ("Bahar bayramı") pyesini kitab şəklində çap etdirmişdir. O, eyni zamanda bayramla bağlı folklor materiallarını Azərbaycan dilinə çevirərək, ayrıca kitab kimi buraxmağı qərara almışdır. Təəssüf ki, şairənin arzusu həyata keçmədi. Xüsusi buraxılışda həm bu məsələlərdən, həm də müxtəlif folklor nümunələrindən ətraflı söhbət açılır.

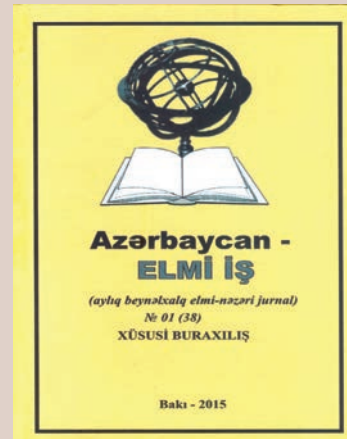
AMEA Folklor İnstitutunun böyük elmi işçisi Sahibə Sədnikqızı tərtib etdiyi xüsusi buraxılışda onun "Əfruz xanımın əziz xatirəsinə" sərlövhəli məqaləsi diqqəti cəkir. Müəllif bu yazıda ləzgi folkloru və Ə.Rəhimovanın yaradıcılığı haqqında maraqlı fikirlər söyləyir. Jurnalda həmçinin şair Müzəffər Məlikməmmədovun "Bənzərsiz folklor nümunələri" məqaləsi, Ə.Rəhimovanın Qusar bölgəsindən topladığı bayatılar (ləzgi və Azərbaycan dillərində), onun "Ləzgilərin bahar bayramı" adlı öçerki, Azərbaycan dilində "Yaran

suvar" pyesi, həmçinin şeirləri dərc olunmuşdur.

"Azərbaycan - elmi iş" jurnalının redaksiyası ləzgi folkloruna və onun layiqli tədqiqatçılarından birinə xüsusi buraxılış həsr etməklə xeyirxah və təqdirəlayiq iş görmüşdür.

"SAMUR"

Бақудин Мультикультурализмдин Меркезди «Китаби-Деде Кьоркьуд» дастандин немец чІалаз элкьурнавай сад лагъай вариант чап хьунин 200-йис кьейд авунихъ авсиятда 26 чІалал, гьакІни лезги чІалал «Гьенрих Фридрих фон Диц. Гьомеран циклопдив секъигайла цІийиз жагъанвай Огъуз циклоп» тІвар ганвай ктабар чандай акъуднава. Бақудин «Муьтержим» чапханади агъзур экземпляр тираждалди басма авунвай и ктабди лезги кІелдайбур огъузрин циклоп сифте яз Европадиз чир хьунин тарихдив агудзава, фольклордин и зурба гуьмбетдикай цІийи чирвилер гузва.

Ктаб милли чІаларал халкъдив агакьарай ксари «Басата Тепегуьз кьейи кьисадизни» чпин чІаларал цІийи уьмуьр ганва. Ам лезги чІалаз элкьурнавайди ва чандиз жавабдарди Седакъет Керимова я. Агъадихъ чна ктабдай са чІук гузва.

Садра, огъузар санал алайла абурал ягъйири вегъена. Йифиз абур чпин чкайрай катдайла Арузан гъилий аватна амуькна. Са асландиз аял жагъана ва ада ам хвена.

Са кьадар вахтар алатайла огъузар чпин ватандиз хтана.

Огъуз хандин рамагбанри адаз хабар гъана:

- НацІарай са аслан акъатзава, ада балкІанриз кичІерарзава. Ам инсан хьиз кьекъевезва, балкІан рамна адан иви хъвазва.

И гафарин ван хъайила Аруза лагъана:

- Ам зи хва я жеди.

Беглер балкІанрал акъахна асландин муг авай чкадиз фена. Абуру аслан кьена, гада чпихъ галаз хкана. Аруза ам вичин кІвализ тухвана.

Вирибуруз хвеши хъана, ам барка авуна. Ингъе гадади кІвалив кьазвачир, ам ара датІана катиз, гъа асландин мука гъахъзавай.

Деде Кьоркьуда адаз лагъана:

- Я хва! Вун инсан я, гъайванрихъ галаз жемир. Жуван кІвализ хъша, хъсан балкІандал акъах, хъсан кьегъалрихъ галаз чамарар ая. Ви чІехи стхадин тІвар Къыян Селжукъ я, ви тІварни Басат хъурай. Ваз тІвар за гана, яргъи уьмуьр Аллагъди гурай.

Садра огъузар яйлахдиз куьч хъана. Арузахъ са чубан авай. Ам хьиз фад куьч жез садалайни алакьдацир. Са булахдин килел перияр кІватІ хъанвай. Садлагъана хипери кхунна, чубандик кьалабулук акатна ва ам вилик фена. Садни адаз акуна хъи, пери рушари луварар элягъна санал лув гузва. Чубанди вичин япунжи абурал вегъена, пери рушарикай сад кьуна, адал гъужумна. Хиперик фурут акатна. Чубанди фад балкІандал акъахна хиперин вилик пад кьуна. Пери руша луварар элягъна цавуз лув гана лагъана:

- Чубан, зав ви аманат гва, йис тамам хъайила атана ам кьахчу. Ингъе вуна огъузар баладик кутуна.

Вахтар алатна, огъузар мад яйлахриз куьч хъана. Чубан мад гилера гъа булахдал фена ва хипери мадни кхунна. Вилик фейи чубандиз чилел са хара акуна. Адай сад-садан гуьгъуьнаваз цавун гьетер акъатзавай. Пери руша атана лагъана:

- Чубан, ша, жуван аманат кьахчу. Анжах вуна огъузар баладик кутуна.

Хара акуна чубандиз кичІе хъана. Кьулухъ элкьвена ам цІапандив ягъаз эгечІна. Ада ягъунивай хара чІехи хъана. Чубан хара туна инай катна.

Гъа и чІавуз Баяндур хан беглерихъ галаз яйлахдиз экъечІнавай. Булахдин килел атайла абурузни

гъилий ажуз хъана, кІусни гуж кумачиз ама. Абуру заз ви кІвачерик аватна, ваз чпи харжи гудайди малумара лагъана.

Тепегуьза жаваб гана:

- Заз нен патал йикъа пудкъад кас це!

Деде Кьоркьуда лагъана:

- АкІ хъайитІа, вуна инсанрин несил кылай-кылди тергда. Ша чна ваз йикъа кьве касни вад виш хеб гун.

Деде Кьоркудан и гафар ван хъайи Тепегуьза лагъана:

- Куьне лагъайвал хъурай. Анжах заз мад кьве касни це, абуру заз тІуьн гъазуррай, зани нен.

Деде Кьоркьуда адан кыливай хтана огъузриз лагъана:

- Йуьклуь Къужани Янакълъ Къужа Тепегуьзаз це, абуру адаз тІуьн гъазуррай. ГьакІни ада йикъа кьве касни вад виш хеб тІалабазава.

Огъузар рази хъана. Кьуд хва авайда сад гана, пуд туна. Пуд

Ада дишегълидив са есир вугана.

- Вач, жуван хва хуьх!

Къариди гъа есир вичин хчин эвездай гана. Хвешила Арузаз лагъана:

- Ви хва хтана!

Хвеши хъайи Аруз огъузрин маса беглерихъ галаз санал Басатан кылив фена. Басата лагъана:

- Стхадин хатурдай зун Тепегуьзахъ галаз рахада.

Адан буба шехъна:

- Чан хва, чи кьул ичІиз тамир!

Чун туна фимир!

Ада яб акалнач, вичин жандумдин жибиндай са капаш хьелер акъудна, абур чІулуникай куьрсна, юкьва тур, кьуьнел чІемерук алаз пекинин ценер кьакъажна. Ада дидединни бубадин гъилериз темен гана лагъана:

- Саламатдиз амуьк!

Ам Тепегуьз авай кьвалан патав атана. Ина адаз Тепегуьза чилел ярх хъана вичиз рагъ гузвайди аку-

хкатнани?

Басата жаваб гана:

- Зун Халикьди хвена.

Тепегуьза лагъана

-- Жегъил! Зи чапла гъилик квай тупІал жуван гъилик кутур, хьелни, хенжелни ви вилик ажуз жеда.

Басата тупІал вичин тупІук кутуна.

Тепегуьза жузуна:

- Жегъил, вуна тупІал кутунани?

- Кутуна.

Тепегуьза жузуна:

- Жегъил, ваз чапла пата кьубба аквазвани?

Басата жаваб гана:

- Аквазва.

Тепегуьза лагъана:

- Ам зи хазиана я. Вач, килиг, кьуьзекри тухун хъурай.

Басат кьуббадин кьенез гъахъна. Ина авай кьван кьизиларни гимишар акуна ада вичи-вич кवादарна. Тепегуьза кьуббадин раклар кьуна жузуна:

- Вун кьуббадиз гъахънани?

Басата жаваб гана:

- Гъахъна.

Тепегуьза лагъана:

- Гила за вун акІ ягъада хъи, вун кьуббани галаз руг-руг жеда.

Басатан мецел и гафар атана:

- Аллагъдилай гъейри Халикь авач, Мегъамедни Аллагъдин илчи я.

Ада икІ лугъун кумазни кьубба чкІана, ирид чкадилай варар ахъа хъана. Абурун садай ам кьецел экъечІна.

Тепегуьза вичин гъилив кьубба акІ ягъана хъи, кІан пад кьилел хъана.

Тепегуьза жузуна:

- Жегъил, вун кьиникьдикай хкатнани?

Басата жаваб гана:

- Зун Халикьди хвена.

Тепегуьза лагъана:

- Вахъ кьиникъ авач. Ваз а дагъар акунани?

Басата жаваб гана:

- Акуна.

Тепегуьза лагъана:

- Ана кьве хенжел ава. Сад кьакъара ава, муькуьди ваъ. А кьакъара авачирди зи кьил атІун патал я. Фена ам гъавш, зи кьил атІутІ!

Басат дагъардин ракларихъ фейила адаз кьакъара авачир са хенжелди виниз жез, агъуз жез гьерекатзавайди акуна. Ада вичив гъай хенжелдив гъа хенжел ягъана. Басатан хенжел кьве кІар хъана. ИкІ хъайила, ада вичин чІемерук кьуна, хьилев гъа хенжел куьрсарнавай зунжур яна. Хенжел чилел аватна. Ада хенжел кьакъара туна, адан тумуникай кІевидиз кьуна лагъана:

- ГьикІ я вун, Тепегуьз?

Тепегуьза мадни жузуна:

- Жегъил, вун мадни кьеначни?

Басата жаваб гана:

- Зун Аллагъди хвена.

Тепегуьза лагъана:

- Вахъ кьиникъ авач кьван.

Басат хьел кваз чкадилай кьарагъна. Ада Тепегуьз метІерал акъазарна. Ахпа гъадан вичин хенжелдив кьил атІана, ялиз-ялиз ам дагъардин ракларихъ гъана. Йуьклуь Къужани Янакълъ Къужа огъузриз муштулук гуз ракурна.

Огъузрин вири беглер кІватІ хъана, дагъардин патав атана. Абуру Тепегуьзан кьил юкьвал гъана. Деде Кьоркьудни хвешила атана акъатна. Ада кьегъалрин килел атайбур рикІел хкана Басатаз алхишар авуна:

ЧІулав дагъдиз акъахдай гуж гурай ваз!

Ивидалди хъанвай вацІарилай алатдайла кьуват хъурай ваз!

Вуна кьегъалди хьиз стхадин кьисас кьахчуна, чІехи Аллагъди вун хуьрай, Басат!

ТЕПЕГУЬЗ КЪЕЙИ КЪИСА

на. Ада чІемерук ялна, Тепегуьзан лекъ лишан кьуна хьел ахъайна. Хьел адак акат тавуна кІар хъана. Ада мад са хьел ахъайна, гъамни кІар хъана. Басата мад са хьел ахъайна: гъамни хана, са кІар фена Тепегуьзан вилик аватна. Тепегуьз хкадар хъана. Басат акурла ада ван алаз гъилибанриз лагъана:

- Огъузрин патай чаз мадни са кІел атана.

Ада Басатахъ галтugna, ам туьтуьникай кьуна. Вичин кІвачин кьапунин кухуниз сухна лагъана:

- Яб це, кьуьзекар! Им чраз, за неда! Ам мадни ахвариз фена.

Басатав хенжел гвай. КІвачин кьаб кІарна, ам кьецел акъатна. Ада Тепегуьзаз гъилибанвал ийизвай кьуьзекриз лагъана:

- Захъ яб це, чукІул цІал эциг, ам яру хъурай.

Ксари чукІул цІуз вегъена, яру авуна. Басата чукІул Тепегуьзан виле акІ акІурна хъи, ам авахъна. Тепегуьзай ахътин са гъарай акъатна хъи, дагълар, кьванер юза хъана.

Басат зверна дагъардиз гъахъна, хиперин кьула чуьнуьх хъана. Тепегуьз гъавурда акъуна хъи, Басат дагъарда ава. Ада дагъардин рехъ кІевирна. КІвач-КІвачелай вегъена лагъана:

- Яб це, хипер! Сад-сад атана инлай алат!

Хипер сад-сад кьвез адан патавай алатзавай, адани сад-сад абурун кьилел гъил алтадзавай.

Са гьер чкадилай юза хъайила, Басата ам туьтуьникай кьуна, тукІуна. Тумни кьил чара тежедайвал хам алажна. Ахпа хамун кьене гъахъна, Тепегуьзан вилик атана. Тепегуьзаз Басат хамунин кьене авайди аян хъана. Ада лагъана:

- Я гьер! Ваз зи гъинал хер ийиз жедатІа чир хъана. За вун дагъардин цІал акІ гьалчда хъи, ви тумуни дагъар гьеридай акъудда.

Басата гьерен кьил Тепегуьзан гъиле вугана. Тепегуьза крчарикай кІевиказ галкІана, ам хкажна. И чІавуз адан гъиле крчарни хам амуькна. Басат Тепегуьзан кІвачерин арадай акъатна катна.

Тепегуьза крчар чилел гьалчна лагъана:

- Жегъил, вун кьиникьдикай

и хара акуна. Ам я кьил,

яни тан авачир гъайбатлу са затІ тир. Беглер хкадарна балкІанрилай эвичІна. Са игитди хара яна. И ягъуникди хара чІехи хъана. Мадни са шумуд игит балкІанрилай эвичІна, хара яна, ингъе хара гила лап чІехи хъана. Арузни балкІандилай эвичІна. Ада харадин кьиле кьармах акІурна. Хара пад хъана, адан кьеняй инсандин хътин беден авай, пелел са вил алай гада акъатна.

Аруза и гада вичин ценцик кутуна, лагъана:

- Зи хан, ам заз це, ам за жуван хва Басатахъ галаз санал чІехи ийида.

- Къачу, види хъурай, - жаваб гана Баяндур ханди.

Аруза Тепегуьз кІвализ хкана.

Тепегуьзаз са юкьуз са чІехи кьажгъан ацІай нек бес жезвачир. Ам чІехи хъана, гадайрихъ галаз кьугъваз гатІумна. Гадайрикай садан нер, муькуьдан яб тІуьна.

Инсанар чІалал атанвай, абурувай гададин крар эхиз жезмачир. Абуру Арузаз шел-хвална. Аруза Тепегуьз гатана, адаз гъарай-эвер авуна. Анжах гадади адахъ яб акалнач. Гъавилай Аруза ам кІвалай чукурна.

Тепегуьзан дидеди хчин тупІухъ тупІал кутуна лагъана:

- Чан хва! Ва хьел такъурай!

Тепегуьз огъузрихъ галаз санал яшамин хъайи чкайрай экъечІна, са кьакъан дагъдал акъахна. Тепегуьза акур-акур чубанар тІуьна. Ахпа огъузар нез гатІумна.

Огъузар кІватІ хъана адан винел фена. Идакай адахъ экъи хьел акатна, са тар кІаняй акъудна, ам вегъена яхцІурни цІуд-пудкъад кас кьена. Абурун кьил Къазан ягъана, касдин вилерал мичІивал акъалтна. Чуру рехи хъанвай Арузав ада иви экъуьчиз туна. Адан хва Къиян Селжукъан туькуьлдин куркур пад хъана.

Тепегуьза ажузарна гуж квадарай огъузри Деде Кьоркьудаз эверна, адал меслят гъана. «Чна вичиз харжи гуда», - лагъана Деде Кьоркьуд Тепегуьзан кылив ракурна.

Ада фена, салам гана, Тепегуьзаз лагъана:

- Я хва, Тепегуьз! Огъузар ви

ХАЙИ ЧІАЛАЗ ИКРАМЗАВА

РикІ алай кардал чан эцигдай ксар халисан кьегьалар я. Ихьтин кьегьал инсанрикай садан суракъ за Дербентда къачуна. Адахъ галаз зун «Самур» газетдин дуст, чи зарийрин цудралди шиирар хуралай келзавай, дидед чІалан таъсиб чІугвазвай Мегьман Саруханова танишарна. Ада лагъайвал, гъакъикъатдани дерин фагъумар, гегъенш дуьньякъатлунар авай гзаф рябетлу инсан я Букар муаллим. Уьмуьрда зун хайи чІалал рикІ алай лезгийрал тІимил дуьшуьш хъанач. Ингъе дидед чІалаз ада къван икрамзавай ксар тІимил акуна аз. Имни дуьшуьшдин кар туш. 1949-йисуз Дагъустандин Мегьарамдхуьруьн райондин Муьгьверганрин хуре дидедиз хъайи Букар муаллимдиз аял ЧІава-лай ван хъайиди хайи чІални милли макъамар хъана. И хуьр тІвар-ван авай чІалан алим, академик Агъмедулагъ Гуьлмегьамедов, шаир Муьгьверган Али хьтин сейли инсанрин ватан я. Муьгьвергандин агъалияр михи, ибарайралди ва бубайрин мисалралди девлетлу, гзаф везинлу лезги чІалалди рахада. Ихьтин шартІари жегьил Букараз тайин уьмуьрдин рехъ хъагъиз куьмек гана.

Уьмуьрдин рехъ

Гьам хайи чІалал, гьамни милли макъамрал рикІ хьунухи Букар Эмиралиев и пешейрихъ ялна. 1973-йисуз Дагъустандин Гьукуматдин Университетдин филологи-

ядин факультетдин урус чІаланни Дагъустандин чІаларин хел акъалтІарай Б.Эмиралиева муаллимвиле ваъ, Магъачкъаладин филармонияда гьукуматдин манийрин ва куьлерин ансамблда чІагъанчивиле кІвалахна. Ада ина чи сейли манидар Зейнал Гъажиевахъ галаз санал кІвалахай йисар гьамиша гьасретдалди рикІел хкида.

1978-йисалай Букар Эмиралиев Гьукуматдин СтІал Сулейманан тІварунихъ галай Лезгийрин драмтеатрдин режиссёрдин куьмекчивиле кІвалахал акъвазна. Ина кІвалахдай вахтунда ада Н.Гьикметан «Гатфарин сад лагъай югъ», М.Мустафаеван «Америкадай тир Гъажи Мурсал», Ж.Жаббарлыдин «Айдын» ва маса пьесаар лезги чІалаз элкьуьрна.

Ингъе 28 йис я Б.Эмиралиева къадим Дербент шегьердин 2-нумрадин мектеб-интернатда дидед чІалан ва эдебиятдин муаллимвиле кІвалахиз. Ина ада арадал гъайи лезги чІалан кабинет муаллимдин агалкъун ва хайи чІалаз икрам авунин лишан я.

ЧІалан кабинет

Авайвал лугъун, гьуьлуьн кьерехда эцигнавай пуд гъавадин мектебда тешкилнавай лезги чІалан кабинет акурла гьейран тахьун мумкин туш. Ам гьикІ арадал атайди я? Суалдиз Букар муаллимди икІ жаваб гана:

- Ина келзавай 345 аялдикий 153 аял, саки са пай лезгийр я. Гъавилай лезги чІал генани хъсандиз чирун патал са вуч ятІани авуна кІанзавай. Са гафни авачиз, жуван карда за гьам тежрибалу педагогрин несигъатрихъ яб акалзавай, гьамни методикадин такъатрикай, жуьреба-жуьре къайдайрикай менфят къачузвай. Ингъе им тІимил тир. Лезги чІал чирдай къилди кабинет арадал гъана кІанзавай. Зи теклиф мектебдин виликан директор Шекерали муаллимди, завучар тир Феликс Къурбаналиева ва Замира Пашаевади хъсандиз къабулна. Абуру кабинет арадал гъун

патал аз мукьувай куьмек гана. Мектебдин цІийи директорди - жегьил алим, биологиядин илимрин кандидат Рагъман Асалиева лагъайтІа, кабинетдин важиблувал фикирда къуна ам пуд лагъай мертебадай сад лагъай мертебадиз куьчарун меслят акуна ва къилди чІехи кІвал чара авуна. Гьам мектебдин кьиле авайбуру, гьамни Роза Нурметова, Пакизат Мамедярова, Валентина Найденова хьтин чешнелу муаллими и карда зак лувар кутуна, зун жуван къуватрихъ чІалахъ-

зава. «Советрин Союздин Игитар» стендни рикІ алаз тартибнава. Гила Букар муаллимдиз чи халкъдин уьмуьрдиз ва тарихдиз талукъ делилрин стенд туькІуьриз кІанзава.

Ина чи кьелемэгълийрин аялрихъ галаз гьуьруьшар тешкил авуниз кьетІендаказ фикир гузва. Захъ галаз кьиле фейи гьуьруьшда цІудралди аялри иштиракна. Абуру чи чІалазни эдебиятдиз талукъ гзаф марагълу суалар гузвай. Акъазвай гьаларай аялри Етим Эминан, СтІал Сулейманан, Хуь-

риз алахъна. Аялриз рикІ тагайтІа, ибуру кьиле фидай кІвалахар туш лагъана са муаллимди. Букар муаллимди гъа икІ ийизва.

Аялриз рикІ гузва

Са къадар жузун-качузун авурдалай кьулухъ чун са кардикай хабардар хъана. «Куь рикІ алай ктабар гьибур я?» - лагъана жузурла муаллимди кІвенкІе В.А.Сухомлинскийдин «За рикІ аялриз гузва» ктаб кьалурна. «Эгъ, аялриз рикІ тагайтІа, жуван педагогвилин устадвал авайвал абуруз серф тавуртІа, са гафуналди, муаллимди «рикІяй-рикІиз» лугъузвай лишандик кваз зегъмет чІугун тавуртІа, агалкъунарни къазанмишиз жедач, - лугъузва муаллимди. - За фагъумзавайвал, акъалтзавай несилдиз дидед чІал, диде ватан кІанар тавуртІа, чи лайихлу давамчийр арадал къведач. Я чавай дидед чІални хуьз жедач. Муаллимдихъ дидед чІалан гьар са тарс чирвилерин бегъем хазинадиз элкьуьрдай алахъунар хъана кІанзава. Ада асул фикир гьам рахунрин, гьамни аялрин кхьинрин къайдайриз гун герек я. Гьар са тарс халкъдин уьмуьрдай къачунвай делилралди мадни маналу авун чІалан муаллимдин буржи я.»

«Лезги чІал хуьн!» пипІ акурла зун Букар муаллимдин фикир-фагъумдин хъсандиз гъавурда акъуна. «Алай вахтунда чІал хуьн виридалайни чІехи буржи я. Куьне фикир це, исятда урус чІал хьтин чІехи са чІал чІур хьунин кичІевал арадал атанва. Гьукуматди эхир вахтара адан михьивал хуьн патал галай-галайвалзава. И кар фикирда кьуртІа, чна чи чІал хуьн патал кьве кьат, цІуд кьат алахъунар авуна кІанзава», - лагъана Б.Эмиралиева.

Зи рикІяй хабар гузвай Букар муаллимди. ДекІени, ихьтин дидед чІалан муаллимар гзаф хъана кІандай чахъ...

Муьзеффер МЕЛИКМАМЕДОВ

арна. Нетижа гьихьтинди ятІа квез акъваза.

Эхъ, акуна аз Букар муаллимдин кІвалахдин нетижа. Кабинетда лезги аялри гъафтеда 3 сятда хайи тарсара иштиракзава. Ина 5-синифдилай 11-синифдал къван лизим тир лезги чІалан ва эдебиятдин вири ктабар ава. 50-дав агакъна лезги зарийрин портретрикай ибарат тир стенд туькІуьрнава. ЧІалан алимарни рикІелай ракъурнавач. Кьилди лезги газетрин ва журналрин пипІ, гъакІни чи кьелемэгълийрин ктабар кІватІнавай гъвечІи ктабхана тешкилнава. Етим Эминан ва XX виш йисан Гьомар СтІал Сулейманаз къилди пипІер чара авунва. Ина чи алимри лезги чІалакай лагъанвай гафарини чпихъ ял-

руьг Тагъиран, Шагъ-Эмир Муратован, Къияс Межидован, Расим Гъажидин, Агъед Агъаеван, Гьаким Къурбанан, Абдул Фетягъан, Седакъет Керимовадин, Муьзеффер Меликмамедован, Абдулбари Магъмудован ва маса зарийрин чІалан кабинетда кІватІнавай вири ктабар келнавай. Ктабар агакъзавачир аялриз. Чи зарийри чпин цІийи ктабар агакъарна кІанзава абурув. Им гьам Букар муаллимдин, гьамни Исмира Алижанова, Дилара Къарабегова, Рамиля Маллашарифова, Амина Къурбанова, Салигъат Абдурагъманова, Туькез Айдаева хьтин кІвенкІевчи аялрин тІалабун я.

Мектебда келзавайбурун агалкъунар акурла чун идан себеб чи-

ГЪАКЪИКЪАТДИЗ ЭЛКЪВЕЙ МУРАД

Алатай йисан гатуз вич Америкадай тир зи дуст руш Элизабета завай жузунай: - «Роза, эгер за ваз Америкадиз эвер гайитІа, вавай кьез женни?» За фикирни тавуна гьасятда жаваб ганай: «Гьлбетда, кІвалай разивал гайитІа, зун къведа.»

Океандин муькуь пата авай и континент - Америка зун патал гьамиша марагълу са дуьнья тир. Ана зи аял ва жегьил чІаварин

хиялрин дустар авай... Жеймс Фенимор Куперан за кІелай «Эхиримжи могиан» ктабдин кьагъриманар тир Чингачук ва адан хва, могианрин эхиримжиди - Ункас, Марк Твенан ктабрин кьагъриманар Том Соьер ва Гьеклберри Финн, Чарлз Диккенсан ктабрин кьагъриманар Оливер Твист, Теодор Драйзеран ктабрин кьагъриманар Керри, Женни Гьергьардт... А ктабра кхьенвай къисаар кьиле фейи чкаяр гьихьтинбуру ятІа лугъуз фагъумдай за. Аризонадин баябан дуьзенри, Техасдин инсандивай физ тежер тамари, Нью-Йоркдин цавуз хкаж хъанвай къакъан дараматри са сирлу къуватдалди зун чпихъ ялдай. Им зун паталди гьил агакъ тийир, гъакъикъатдиз элкъведайдаз ухшар тушир са мурад тир. И яргъа авай уьлкведиз фин, анаг акун гзаф инсанрин мурад тирдини аз чизвай.

Ингъе бубайри гъахьлудиз «Мурад» гъакъикъатдиз элкъведа» лагъанвайди я къван. Алай йисан январдин вацран сифте йикъара чун - зунни зи кІвалахдин юлдаш санал

Бакудин аэропортдай «Баку - Нью-Йорк» самолетдаваз рекъе гъатна. Нью-Йоркдин кьилелай фидайла за и чІехи шегьер зурба са йолкадиз ухшарарна. Америка эквер гзаф кІандай уьлкве я. Абуруз экверин кьене рекІв гузвай рекламаар гуз хуш къведа. Ана хъайи са шумуд йикъан кьене зун Америкадин медениятдихъ галаз мадни мукьувай таниш хъана. Яргъалай за масакІа фикирдай. Америкавийр чпелай рази, чарадаз виняй агъуз килигдай инсанар хъиз хиялдиз къведай зи. Ингъе и

фикир-хиял хъсан патахъ дегиш хъана. Гзаф тафаватлу кьилихар акуна аз абурун. Мугьман кІандай, чина хъвер авай, гьуьрмет ийиз алакьдай инсанар я къван америкавийр. Абуру чун гьар юкъуз чпин кІвалериз илифарзавай. Чи патара чран тийизвай тІуьнар гузвай. Гагъ-гагъ ресторанриз тухузвай. Ина гузвай Мексикадин, Китайдин, Америкадин тІуьнар гзаф тІам квайбуру тир.

За Америкада иштирак авур са мехьерик и уьлкведа вири халкъарин медениятриз ва адетриз гьуьрметзавайди кьатІана. Чнани абуруз чи Азербайжанда авай адетрикай ихтилатна. Чи кьуьлериз килигна, за лезги чІалалди лагъай манийрихъ мукьуфдалди яб акална абуру. Садбуру чи макъамрал кьуьлерни авуна.

Зун виридалайни гзаф мягътеларайди вичин алапатдин акунралди инсан гьейранардай, дуьньядин ирид мужидатдикай сад яз гьисабзавай ЧІехи Каньон тир. Иниз дуьньядин гьар патахъай туристар къвезва.

Америкадай кхведайла зи рикІ хуш гьиссерив ацІанвай.

Роза ГЪАЖИМУРАДОВА

“САМУРДИН” МЕКТЕБ

МИРЗАЛИ РУСТАМОВ

Лезги эдебиатда ла-йихлу чка къунвай, комедия жанр вилики тухвай чи сейли къелем-эгъли Мирзали Рустамован твар клелдайбуруз хъсандиз чида. Вичин

эсерра шумудни са риклел аламукдай образар яратмишай ада чи драматургиядик пай кутуна.

1929-йисуз Кцлар райондин Яргунрин хуьре дидедиз хъайи М.Рустамован шиирарни гьикаяяр 1960-йисалай газетрин, журналрин, кватгалрин чинриз акъатнай. Вичин хайи хуьруьз эхирдал къван вафалу хъайи Мирзали Рустамов Азербайжандизни Дагъустандиз Яргуна яшамиз, ина туьклуьрай драмдин эсерри сейли авунай.

М.Рустамова хуьруьн юкъван мектеб куьтягъадалай гуьгъуьниз Къуба-

дин Муаллимрин Институт ва Азербайжандин Гьукуматдин Педагогикадин Институт акъалтарнай. Яргъал йисара хайи хуьре муаллимвал авур М.Рустамова аялриз азербайжан ва лезги чаларин тарсар ганай.

Автордин “Къилиз тефей гастрол”, “Гъайиф, алатай йикъар”, “Гьемдуллагъан хам хиялар”, “Санитар”, “Цийи завмаг”, “Меккедай хтай гъажик”, “Гъава ахъа жезва”, “Тахсиркар вуж я” пьесайри Кцларин Гьукуматдин Лезги Театрдин репертуарда къетлен чка къазвай. Адан са шумуд

пьеса Кцлар, Къуба, Хачмаз ва Худат шегьеррин сегънейрал эцигнай.

М.Рустамован “Кооператив ашнабазхана”, “Кефербер”, “Рекетирар”, “Етим Эмин”, “Стгал Сулейман” хътин пьесаяр Дагъустан Республикадин Стгал Сулейманан тварунихъ галай Лезги Театрдин сегънедал эцигнай.

И йикъара чи къелемэгълиди яргъал фейи начагъвал себеб яз вичин дубня дегишарна. Къени къилихрин и ватанперес касдин экуь къамат ам чидайбурун риклера амуькда. Аллагъди рагъмет авурай!

УФТАН ХЪАНА

И йикъара Дагъустан Республикадин Къурагъ райондин 1-нумрадин юкъван мектебда чкадин чирвилерин идарадин информациядинни методикадин меркездин регъбервилек кваз Дагъустандин лезги зариьрин эсерар фасагъатлудиз клелунин конкурс кьиле фена. «Хайи члалаз къвед лагъай нефес» девиздик кваз тухвай мярекат 11-синифрин аялар паталди туьклуьрнавайди тир. Конкурса райондин юкъван мектебрин 11-синифрин гъалибри иштиракна. Ина сад лагъай чка 1-нумрадин мектебрин 11-синифда клелзавай Назиле Къазиевади къуна. Гила ада республикадин конкурсда иштиракда.

Н.Къазиевади лезги эдебиатдин классикрин, гъаклни алай аямдин зариьрин гзаф эсерар клелнава. Адан хайи эдебиатдал гзаф рикл ала.

Гафарин мана-метлеб

Гафар сесерин кватгал я. Амма гаф хъунухъ патал сесерин кватгалдихъ а члалалди рахазвайбуру тайин тир мана-метлеб гилигун лазим я. Анжах гъа члавуз а сесерикай гаф арадиз къведа. Месела, *гъал, гъел, гъил, гъул, гъуьл* лезги члала гафар я, абурухъ гъар садаъ са тайин тир мана-метлеб акал хъанва; *гъас, гъес, гъис, гъус, гъуьс* гафар туш - абурухъ лезги члала са мана-метлебни акал хъанвач. Ахътин сесерин кватгалрин ван хъайила, чун

Риклел хуьх!

са куьнин гъавурдани акъазвач.

Гъар са гафуни са вуч ятлани къалурзава, лугъуьза. Месела, *хеб* гафуни квалин гъайван, вични диши, дул гудай яш хъанвай, йисун лапаг къалурзава.

Им адан лексикадиз талукъ ва я лексикадин мана я. Гафунин лексикадин мана-метлеб гафарганрай ва я а гаф авай текстерай тайинариз жедла.

Амма *хеб* лугъудай гафунин ван хъайила ва я ам клелайла, чун са кардин гъавурда мадни акъазва: рахун тек гъайвандикай, анжах са хипекай физва (гзафбурукай ваъ). Идалайни гъейри, чавай къатлуьниз жезва хъи, *хеб* лугъудай гафуна а гъайвандин твар къунва, адакай мад маса са малуматни гуьзвач, яни а гаф вичин асул падежда ава. Ихътин манайриз грамматикадиз талукъ ва я грамматикадин манаяр лугъуда.

Пипин тарцин хъалхъамда чапрасди вичиз муг раснавай. Муг фирыгъди, риклиз чимиди хъанвай. «Ихътин муг и тама садаъни авач!» лугъуз фурс акатнавай чапрасдик. Мукан чиле экляюн патал ам вирин къеряй таза, къацу векьер кватгалдиз рекъе гъатна. Са герендилай тапацра векьер аваз хтай къуьрез аламатдин кар акуна. Ада гзаф зегъмет члугуна расай муг са ни ятлани чуклуьрнавай. Чапрасан рикл тар хъана.

Къуьр акл шехъзавай хъи, на лугъуди, яклар атлуьзвай. Патав гвай мукай къуьгъурди къил акъудна къуьревай хабар къуна:

- Я чапрас, вун вучиз шехъзава?

- Зи муг чкланва, шехъ тавуна вучин за? - лагъана угъуяр ягъана къуре.

Къуьгъурдиз чапрасан язух атана. Адав агатна, яргъи япарилай кап аладарна ам секинариз алахъна. И члавуз абуров цуцул агатна:

- Я чапрас, вун вучиз шехъзава?

Чапрасди гъадазни вичин къилел атайди рахана:

- Хайибур патав хъанайтла, заз

дерт жечир. Абурни тамун вини кьиле ава-а-а, - лагъана вилерай яру юргъар авахъна чапрасан.

- За ви вахаризни стхайриз хабар гуда, вуна са тлимил эха, - лагъа-

развачир. Чапрас шехъунивай, адан къилел маса гъайванар алтлуш жезвай. Гъар агатай гъайвандиз къуьре вичин ихтилат цийи къилелай ахъайзавай, абурни яб акална рикл-дурклун гуьзвай адаз. Гъар гъилера вичин къиса рахунивай чапрасан вилин накъвар тлимил жезвай.

Гъайванри эл-мелна адаз цийи муг туьклуьрун къетлна. Абур лугъуз-хъуьрез кваллахдив эгечлайла каш къунвай къуьрен вахарни стхайр атана акъатна:

- Ина авайди мел-мехъер я хъи! Цуцулди табна жал? Гъинва чи чапрас стха? Адан къилел кар атана, ам ишезва лагъай хабар агакъна чав.

Чапрас вилик экъечлна:

- Цуцулди табнач. Зи муг чуклуьрнава лугъуз зун ишез-вай. Ингъе дустариз жуван дерт ахъаюнивай ам тлимил хъана. Гъа икл, дерт вутл хъанатлани чир хъанач заз, - лагъана хъуьрена къуьр.

Чапрасан хайибуруз хवेशи хъана:

- Дерт паюнивай тлимил, хवेशивал паюнивай пара жедла, - лагъана абур.

АЗИЗРИН Севда

ДЕРТ КВАХЪНА

МАХ

на цуцул и хилелай а хилел хкадариз таран пешерин арада квахъна. Къуьрен лагъайтла, гъикъван шехъайтлани вилин накъвар къу-

КОНЦЕРТ

посвящённый 20-летию юбилею
Лезгинского Ансамбля Песни и Танца
«СУВАР»

состоится во Дворце Республики
имени Гейдара Алиева

4 апреля в 19:00.
Билеты можно приобрести
позвонив по номеру: 050 227 07 07

КНИГА ОБ АНСАМБЛЕ

В издательстве «Азербайджан» города Баку вышла в свет очередная книга Седагет Керимовой под названием «Сувар».

Она посвящена 20-летней деятельности Лезгинского Ансамбля Песни и Танца «Сувар», художественным руководителем которой является автор.

В книге рассказывается об истории создания, участниках ансамбля, о его творческих успехах.

«САМУР»

ГАФАЛАГ

Бати	– фагъум авачир
Батур	– гъайван
Бац	– бугъа
Бекме	– пад алатай
Бити	– лап куьлуь
Гавда	– са низ ятлани къуллугъзавайди
Герде	– гужлу
Гуькьун	– ван тавуна ацукьун
Гьекера	– куклур хъувунвай къаб
Гьерци	– гьер хьтин
Давла	– регъятдиз жагъай къазанжи
Дулдул	– гъейри кас
Ишер	– биж кас
ЙицI	– пис ният
Къарба	– чIуру
Къавалат	– музыка
Къавалар	– музыкант
Къамкъах	– фурс гвайди
КъинчIир	– интрига
КIараж	– пехъи
КIашал	– вижесуз
КIарсах	– кIар хъанвай
КIетIи	– гъаларин кIватIарин къаб
КIиртих	– кIулац
КIутI	– ягъи
Лим	– азиз
Мим	– тамаша

ША ЛЕЗГИ ЧАЛАЛ РАХАН

Багъ гуьнгуьна хутан - Привести сад в порядок

- Къунши, экуьн хийирар!
- Сосед, доброе утро!

- Агъбат хийир!
- И тебе доброго!

- Вун мус хтана? Экуьн яралай
вуна багъда вучзава?
- Когда ты приехал? Что ты делаешь в саду ни свет, ни заря?

- Гатфар я ман!
- Так весна же!

- Ша илифа. Цийиз хъра чран-
вай шаклукIа ава чаз.
- Заходи к нам. У нас «шакука»,
только что из печи.

- Сагърай! Вуна неъ, нуш хъу-
рай! Захъ авайди кьве югъ я, авуна
кIанзавай къван кIвалахар лагъай-
тIа, гзаф.
- Спасибо! Ты поешь, приятного
аппетита! А у меня только два дня, а
дел неспорно.

- Вуч тади ква?
- Что за спешка?

- Къе-пака Яран сувар я. Сува-
ралди багъ гуьнгуьна хутана кIанда.
Бес вуна чилиз пер ягъазвачни?
- Скоро Яран сувар. До праздников
нужно привести сад в порядок. А ты
не перекапываешь почву?

- Ахътин кIвалахрив зи ара авач.
- Я с такими делами не лажу.

- Завай лагъайтIа, сал авачиз
акъвазиз жедач.

- А вот я не могу без огорода.

- Къарици циклен чразва. Нис-
нин фу чина тIуьн тавуртIа, за вакай
хъелда.
- Жена готовит «цикен». Если не
отобедаешь у нас, я на тебя обижусь.

- Заз амайди пер ягъун, тарарин
хилер атIун, шитилар цана абуроз яд
гун я.
- Мне осталось только почву пере-
копать, обрезать ветки деревьев, по-
садить саженцы и полить их.

- Мад вун пакагъалди сала ава
лагъ ман.
- Скажи лучше, что ты до завтра
в саду.

- Я къунши, бес вуна жуван багъ
вучиз гъийай-вилай вегъенва? Са
чIавуз ам хуьруьн виридалайни
хъсан саларикай тир. Давуд халуди
адалди гъикI дамагдай!
- Сосед, а почему ты свой сад так
запустил? Было время, когда он сла-
вился как один из лучших в деревне.
Дядя Давуд им так гордился!

- Эхъ, бубадилай алакьдай. Зун
адал атанвач. Квелинда заз.
- Да, отец умел. Я не в него. Мне лень.

- Бес гатуз хтулар хтайла вуна
абуроз вуч гуда?
- Чем же ты будешь угощать вну-
ков, когда они приедут летом?

- Исятда туьквенра авачир вуч
ава къван?
- Да чего сейчас только нет в

магазинах?

- Жуван майвайрив агакьдай
затI авани?
- Что может быть лучше своих
плодов?

- Хуьруьн жемьятдиз вахт ава
къван? Идахъ галаз са гаф, адахъ га-
лаз са гаф авуна, кIвализ хтайлани
са вилив хабарриз килигна кIанза-
вани?
- Да и времени у сельского жителя
нет. Обмолвишься парой слов с этим,
потом с тем, а возвращаешься домой -
хоть одним глазком ведь нужно новос-
ти посмотреть?

- Эхъ.
- Да.

- Ахпа сериалдин вахт къвезва.
Амай йифни интернетда акъатзава:
мукъва-къилийрин гъалар гъикI
ятIа акваз.
- Потом наступает время сериала.
Остаток ночи проходит в интернете:
узнать как дела у родственников.

- Эхъ, вахт бес жезвайди туш.
Мад вун хъвач кIвализ, зани амай
кIвалахар агудин.
- Да, времени вечно не хватает. Ну,
ты возвращайся в дом, а я дела доделаю.

- Хъурай. Аку, циклен нез геж
жемир!
- Хорошо. Смотри, на циклен не
опаздывай!

ТуькIуьрайди:
АЗИЗРИН Севда

ВНИМАНИЮ ЧИТАТЕЛЕЙ!
В районах республики на газету «Самур»
можно подписаться коллективно
и индивидуально в любое время.
Годовая подписка составляет
15 манатов.
Справки по телефону: 432-92-17

Продается
двухэтажный дом в Кусарах. евроремонт,
мебель, постоянная вода, газ, телефон, фрук-
товый сад (6 соток). Тел 055 530 10 05

САМУР
Baş redaktor
Sədaqət KƏRİMOVA

Redaksiyamızın ünvanı: AZ 1073
Bakı, Mətbuat prospekti,
«Azərbaycan» nəşriyyatı, 3-cü
mərtəbə, 101-ci otaq.
www.samurpress.net
www.sedagetkerimova.com
e-mail:sedagetkerimova@gmail.com

Hesab nömrəsi:
26233080000
«Kapital bank»ın 1 saylı
Yasamal filialı
kod 200037
VÖEN 130024708

Qəzet Azərbaycan
Respublikasının Mətbuat
və İnformasiya Nazirliyində
qeydə alınıb.
Qeydiyyat nömrəsi - 78

İndeks: 5581
Sifariş: 819
Tiraj: 2000
Tel: (012) 432-92-17

«Azərbaycan» nəşriyyatında çap olunmuşdur